

Skyddszoner och skyddsavstånd

i odlingslandskapet

För att skydda miljön och i förlängningen även vår hälsa, finns det olika typer av skyddszoner och skyddsavstånd att ta hänsyn till när man använder växtskyddsmedel eller sprider gödsel. Syftet med skyddszonerna och skyddsavstånden är bland annat att minska riskerna för läckage av bekämpningsmedel, riskerna för erosion eller växtnärläckage till vatten. Skyddszoner och skyddsavstånd i odlingslandskapet gynnar även den biologiska mångfalden och skapar goda livsmiljöer för växter och djur som behöver en varierad livsmiljö för att trivas.

Kraven på skyddszoner och skyddsavstånd har tagits fram med olika syften och i olika sammanhang, vilket innebär att kraven varierar mellan olika typer av zoner och skyddsavstånd. Bredden på dessa och varifrån de ska mätas varierar. För att underlätta för odlare, kontrollanter och tillsynsmyndigheter har vi tagit fram en sammanställning över befintliga skyddszoner och skyddsavstånd. Sammanställningen är inte komplett. Den fullständiga informationen om varje enskild skyddszon eller skyddsavstånd kan du läsa om i respektive regelverk.

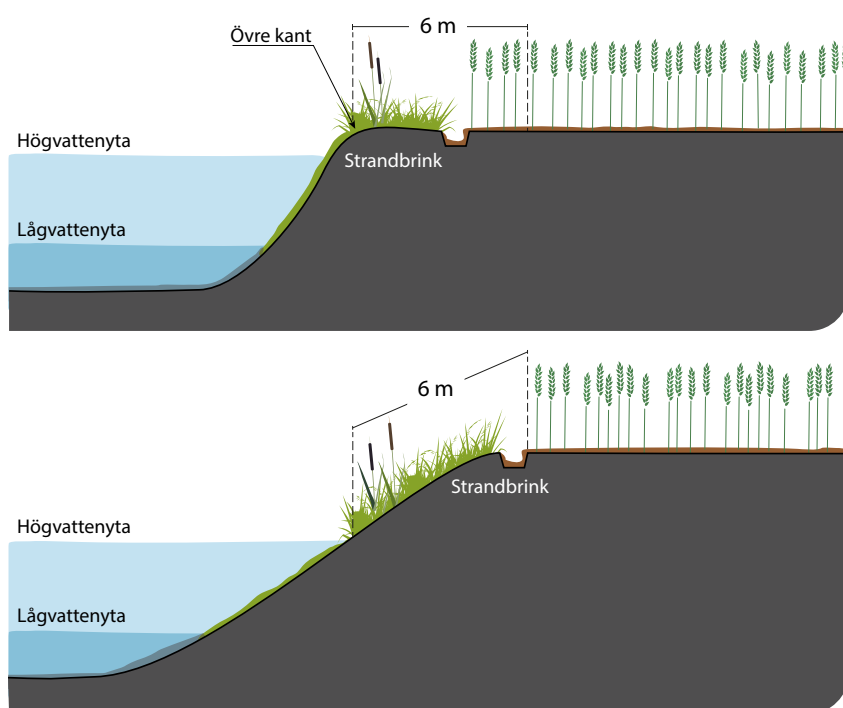

Bild 1 Fast skyddsavstånd mäts enligt Naturvårdsverkets spridningsföreskrift från strandlinje för högvatten eller strandbrinkens överkant.

Fasta skyddsavstånd, enligt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel.

Den som sprider växtskyddsmedel utomhus ska hålla följande minsta skyddsavstånd.

1. 2 meter till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar,
2. 6 meter till sjöar och vattendrag räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant, och
3. 12 meter till dricksvattenbrunnar.

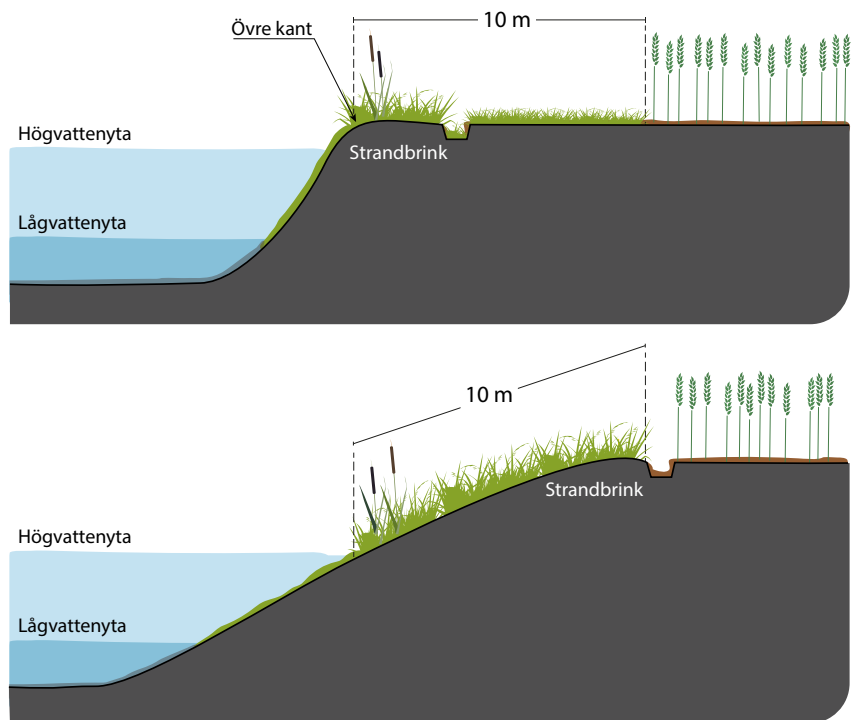

Bild 2 Markanpassad skyddszon enligt användningsvillkor för vissa växtskyddsmedel ska räknas från strandlinjen för högvattenyta eller strandbrinkens överkant.

Kemikalieinspektionens villkor för användning av vissa växtskyddsmedel.

Den som sprider växtskyddsmedel ska lämna en markanpassad skyddszon om minst 10 m mot vatten. Skyddszonen ska vara permanent bevuxen och vara anlagd 1 år före behandlingen. Skyddszonen ska bestå av gräs eller gräs i blandning med örtväxter. Den markanpassade skyddszonen ska räknas från strandlinjen för högvattenytan eller strandbrinkens överkant. Zonen ska finnas mot de vatten eller vattendrag som är utmärkta på topografiska kartan/terrängkartan eller som är vattenförande hela året.

Krav	Hur många meter? Andra krav?	Hur mäter jag?	Definition av vatten och vattendrag. Mot vad ska avstånd hållas?	Kommentar
Markanpassad skyddszon mot vatten eller vattendrag enligt ett växtskyddsmedels villkor för användning. Utfärdat av Kemikalieinspektionen.	Minst 10 meter. Skyddszonen ska bestå av gräs eller gräs i blandning med örtväxter och anlagd senast ett år innan behandlingstillfället	Den markanpassade skyddszonen ska mätas från strandlinjen för högvattenytan eller strandbrinkens överkant. Se bild 2.	Vatten eller vattendrag som är utmärkta på topografiska kartan eller som är vattenförande hela året.	Använd "Terrängkartan" i skala 1:50 000 istället då den topografiska kartan inte längre finns lätt tillgänglig. Om en markanpassad skyddszon anläggs för att uppfylla ett växtskyddsmedels villkor för användning så ska begäran om utbetalning för miljöersättning för skyddszon dras tillbaka.
Fast skyddsavstånd ska hållas till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar. Naturvårdsverkets spridningsföreskrift (NFS 2015:2)	Minst 2 meter	Mäts från öppna dikens högvattenlinje eller dikesrenens överkant.	Öppna diken för dränering som är vattenförande under någon del av året och som inte är täckta.	Naturvårdsverkets skyddsavstånd kräver inga andra åtgärder än att avstånd hålls mot skyddsobjektet.
Fast skyddsavstånd ska hållas till sjöar och vattendrag. Naturvårdsverkets spridningsföreskrift (NFS 2015:2)	Minst 6 meter	Mäts från strandlinje för högvattenlinje eller strandbrinkens överkant.	Vattendrag som ständigt eller under en stor del av året är vattenförande såsom bäckar, åar, floder, älvar och kanaler samt småvatten eller våtmarker som ständigt eller under en stor del av året håller ytvatten eller en fuktig markyta som kärr, gölar, våtar, översilningsmarker, kalkkällor, mägergravar och dammar	Om spridning sker när vattenytan tillfälligt överstiger strandbrinken, t.ex. översvämning vid vårflojd, bör skyddsavståndet mätas från högvattenytan. Vid spridning som inte sker vid själva översvämningstillfället kan dock skyddsavståndet mätas från strandbrinken.
Fast skyddsavstånd ska hållas till dricksvattenbrunnar. Naturvårdsverkets spridningsföreskrift (NFS 2015:2)	Minst 12 meter	Mäts från dricksvattenbrunnen.	Med dricksvattenbrunnar avses borrhåar eller grävda brunnar för uttag av dricksvatten.	
Anpassat skyddsavstånd ska alltid bestämmas och hållas till vattentäkter, sjöar, vattendrag och omgivande mark. Naturvårdsverkets spridningsföreskrift (NFS 2015:2)	Anpassat skyddsavstånd	Använd "Hjälpreda för bestämning av anpassat skyddsavstånd"	Bestämna och hålla skyddsavstånd till vattentäkter, sjöar och vattendrag samt omgivande mark.	"Hjälpredan för anpassade skyddsavstånd" kan även vara ett villkor för användning av ett bekämpningsmedel enligt Kemikalieinspektionen.
Gödslingsfri zon Jordbruksverkets föreskrifter om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring (SJVFS 2004:62), Stödregler, Jordbruksverket	Minst 2 meter	Zonen ska mätas från jordbruksmarkens kant och in på fältet	Vattendrag är "bäck, å, flod, älv, kanal eller damm".	Lagkrav inom nitratkänsliga områden. Tvär villkor i hela landet om gårdsstöd erhålls
Miljöersättning för skyddszoner. Stödregler, Jordbruksverket	6–20 meter (minst 100 kvadratmeter) Skyddszonen ska ligga på åkermark i direkt anslutning till vattenområdet. Mellan skyddszonen och vattenområdet får det inte finnas för mycket träd och buskar. Det är tillåtet med spridda träd och buskar men det får inte vara skog eller liknande täta träd-områden.	Mäts från det högsta förutsebara vattenståndet	Ett vattenområde är ett område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd. Det kan till exempel vara ett dike som är vattenförande någon del av året, en sjö eller en damm.	Denna miljöersättning kan bara sökas inom nitratkänsliga områden. Om en markanpassad skyddszon anläggs för att uppfylla ett växtskyddsmedels villkor för användning så ska begäran om utbetalning för miljöersättning för skyddszon dras tillbaka.
Ekologisk odling Skydd mot övergödning. Certifieringsregler, KRAV	Minst 3 meter	Mäts horisontellt från medelvattenlinjen.	Vattendrag, våtmarker och sjöar som normalt är vattenförande året om. Skydd mot övergödning ska vara permanent bevuxen och ogödslad.	Gäller endast ekologisk odling enligt KRAV-s regler.
Obrukad fältkant, EFA – Ekologisk fokusareal. Stödregler, Jordbruksverket	1–20 meter	Obrukad fältkant räknas från jordbruksmarkens kant och in på fältet		Detta gäller den som har mer än hälften av sin jordbruksmark i slättbygd och vissa andra områden i Götaland och Svealand och har mer än 15 hektar åkermark. Obrukad fältkant går bra att kombinera med användningsvillkor om Markanpassad gräsbevuxen skyddszon, 10 m.